

SPIS TREŚCI

Wstęp	11
-------------	----

CZĘŚĆ I

ROLA SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO I PRZEDSIĘBIORSTW TURYSTYCZNYCH W ROZWOJU TURYSTYKI W REGIONIE

Aleksander Panasiuk: Instrumenty polityki turystycznej w regionie	15
Stefan Bosiacki: Refleksje nad regionalnymi badaniami rynku usług turystycznych.....	24
Ewa Dziedzic: Zmiany w sprawozdawczości statystycznej a potrzeby informacyjne regionów	34
Wiesław Alejziak: Współczesne koncepcje i wybrane modele polityki turystycznej	43
Andrzej Rapacz, Piotr Gryszel, Daria E. Jaremen: Aktywność gmin jako podstawowy czynnik realizacji koncepcji turystyki zrównoważonej	54
Adam Edward Szczepanowski: Współpraca samorządów oraz innych podmiotów w tworzeniu i wdrażaniu produktów turystycznych w wybranych regionach Polski	63
Anna Przybylska: Aktywizacja rozwoju turystyki w gminach dolnego odcinka doliny Obry	72
Joanna Śniadek, Alina Zajadacz: Współpraca przedsiębiorstw turystycznych z samorządem terytorialnym jako czynnik rozwoju turystyki w regionie leszczyńskim	79
Dawid Milewski: Kooperacja w branży turystycznej na przykładzie województwa zachodniopomorskiego	88
Bożena Węcka: Dysproporcje w zagospodarowaniu turystycznym polskiej i czeskiej części euroregionu Pradziad	95
Tomasz Studzieniecki: Rozwój turystyki w regionie w aspekcie współpracy międzynarodowej samorządu terytorialnego	105
Tomasz Studzieniecki, Teresa Suchodolska: Rola projektów finansowanych z inicjatywy wspólnotowej INTERREG w rozwoju turystyki w województwie pomorskim	112
Danuta Sławska: Ruch turystyczny a rozwój bazy noclegowej i towarzyszącej na Kubie	121

Tomasz Taraszkiewicz: Partnerstwo publiczno-prywatne w obsłudze ruchu turystycznego w Hongkongu	129
--	-----

CZĘŚĆ II

PROBLEMY FUNKCJONOWANIA PRZEDSIĘBIORSTW TURYSTYCZNYCH NA RYNKU

Jadwiga Berbeka: Zachowania konsumentów indywidualnych jako podstawa strategii działania przedsiębiorstw turystycznych	141
Aleksandra Grobelna: Rola i znaczenie klienta w kształtowaniu jakości usług hotelarskich	148
Adam R. Szromek: Potencjał kadry kierowniczej polskich zakładów lecznictwa uzdrowiskowego	158
Anna Tokarz: Kwalifikacje zasobów ludzkich a wynagrodzenia w przedsiębiorstwach turystycznych w Polsce w świetle badań internetowych	168
Marlena Formella: Wielkość i struktura rynku biur podróży działających w Trójmieście	174
Małgorzata Januszewska: Uzdrowiska w obliczu procesów globalizacyjnych w turystyce	187
Mirosław Januszewski: Czynniki determinujące decyzje inwestycyjne w turystyce – ujęcie modelowe	195
Renata Przeorek-Smyka: Źródła finansowania aktywności turystycznej na obszarach wiejskich	203
Jan Sikora, Agnieszka Wartecka-Ważyńska: Turystyka jako pozarolnicza forma przedsiębiorczości na wsi w świetle badań empirycznych	212

CZĘŚĆ III

WYKORZYSTANIE MARKETINGU W DZIAŁALNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW TURYSTYCZNYCH I KSZTAŁTOWANIU KONKURENCYJNOŚCI OBSZARU RECEPCJI

Maja Jedlińska: Współpraca w zakresie tworzenia sieciowych produktów turystycznych w regionie	227
Katarzyna Majchrzak: Promocja produktu turystycznego „Szlak kościołów drewnianych wokół Puszczy Zielonka” na tle tendencji w turystyce europejskiej	234
Leszek Jerzak, Paweł Czechowski: Rozwój turystyki przyrodniczej na przykładzie bocianiey wioski Kłopot	241
Agata Niemczyk, Renata Seweryn: Promocja szeptana jako realne i potencjalne źródło informacji o obszarze recepcji turystycznej (na przykładzie Krakowa)	246

Piotr Zawadzki: Znaczenie turystyki industrialnej dla rozwoju oferty turystycznej na przykładzie gminy Polkowice	253
Grzegorz K. Janicki: Centra rekreacyjno-sportowe w dolinie rzeki Utraty – zaangażowanie samorządów lokalnych	261
Maciej Dębski: Marka regionu turystycznego jako źródło przewagi konkurencyjnej destynacji turystycznych	269
Michał Żemła: Nowe zastosowania marki jako narzędzia w marketingu produktu obszarów recepcji turystycznej	280
Sylwia Kuczamer-Kłopotowska, Mariola Łuczak: Kreowanie wizerunku obszaru turystycznego na przykładzie Gdańska	287
Elżbieta Nawrocka: Cykl życia wizerunku obszaru recepcji turystycznej jako narzędzie budowania jego konkurencyjności	294
Marcin Molenda: <i>Employer branding</i> jako nowe narzędzie budowania wizerunku przedsiębiorstw	304
Izabela Michalska-Dudek: Istota oraz możliwości zastosowania aromarketingu na rynku turystycznym	311

Summaries

PART 1

ROLE OF LOCAL GOVERNMENT AND TOURIST ENTERPRISES IN THE DEVELOPMENT OF TOURISM IN A REGION

Aleksander Panasiuk: Instruments of tourist policy in region	23
Stefan Bosiacki: Reflections on regional research of tourist services market .	33
Ewa Dziedzic: Changes in public statistics and information needs of regions	42
Wiesław Alejziak: Contemporary concepts and selected models of tourist policy	52
Andrzej Rapacz, Piotr Gryszel, Daria E. Jaremen: Activities of communes as the basic factor for the implementation of sustainable tourism concept	62
Adam Edward Szczepanowski: Self-governments and another entities' cooperation in creation and implementation of tourist products in selected regions of Poland	71
Anna Przybylska: The stimulation of tourism development in communities in the lower Obra valley region	78
Joanna Śniadek, Alina Zajadacz: Cooperation between local tourist sector and local government as a factor conducive to the development of tourism in the Leszno region	87
Dawid Milewski: Cooperation in tourist industry on the example of West Pomerania	94

Bożena Węcka: Disproportions in tourism development of Polish and Czech part of Pradziad Euroregion	103
Tomasz Studzieniecki: The development of tourism in the region in the aspect of international cooperation of territorial self-government	111
Tomasz Studzieniecki, Teresa Suchodolska: The role of projects financed from European Community initiative INTERREG III in the development of tourism in Pomorskie voivodeship	120
Danuta Sławska: Tourist traffic vs. the development of accommodation and supporting facilities in Cuba	128
Tomasz Taraszkiewicz: Public-private partnership in tourist traffic service in Hong Kong	136

PART 2

PROBLEMS OF TOURIST ENTERPRISES FUNCTIONING ON THE MARKET

Jadwiga Berbeka: Consumer behaviour as a basis of tourist enterprises strategies	147
Aleksandra Grobelna: Role and significance of a customer in creating the quality of hotel services	157
Adam R. Szromek: Capacity of managers of Polish health resorts	167
Anna Tokarz: Human resources qualifications and their remuneration in tourism enterprises in Poland in a view of internet research	173
Marlena Formella: Size and structure of travel agency market operating in tri city	185
Małgorzata Januszewska: Health resorts in view of globalization processes in tourism	194
Mirosław Januszewski: Factors determining investment decisions in tourism – model presentation	202
Renata Przeorek-Smyka: Chosen sources of financing of tourist activity in rural areas	211
Jan Sikora, Agnieszka Wartecka-Ważyńska: Tourism as a non-agricultural rural entrepreneurship in the light of empirical study	223

PART 3

USE OF MARKETING IN THE TOURIST ACTIVITY OF ENTERPRISES AND IN THE CREATION OF COMPETITIVENESS OF RECEPTION AREA

Maja Jedlińska: Cooperation in establishing tourism network products in a region	233
---	-----

Katarzyna Majchrzak: Promotion of tourist product: “Wooden churches route around Zielonka forest” compared with tendencies in european tourism	240
Leszek Jerzak, Pawel Czechowski: Development of the eco-touristic – case from storks’ village in Kłopot	245
Agata Niemczyk, Renata Seweryn: Word-of-mouth promotion as a real and potential source of information about the tourist reception area (on the example of Cracow)	252
Piotr Zawadzki: The significance of industrial tourism for the development of tourist offer based on the example of Polkowice commune	260
Grzegorz K. Janicki: Recreation and sport centers over the Utrata river. The role of local authorities	268
Maciej Dębski: Strong brand of tourist region as a source of competitive advantage of tourist destination	279
Michał Żemła: New application of branding as a destinations’ marketing tool	286
Sylwia Kuczamer-Kłopotowska, Mariola Łuczak: Creating the image of city brand on the example of Gdansk	293
Elżbieta Nawrocka: The image life cycle of tourism reception area as a tool for constructing its competitiveness	303
Marcin Molenda: Employer branding as a new tool for creating of market enterprises image	310
Izabela Michalska-Dudek: Importance and possibilities of scent marketing application on travel market	320

Tomasz Studzeniecki, Teresa Suchodolska

Academia Europa Nostra w Lubieszynku

ROLA PROJEKTÓW FINANSOWANYCH Z INICJATYWY WSPÓLNOTOWEJ INTERREG W ROZWOJU TURYSTYKI W WOJEWÓDZTWIE POMORSKIM

1. Wstęp

Celem opracowania jest próba odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób i w jakim stopniu inicjatywa wspólnotowa INTERREG przyczyniła się do rozwoju turystyki w województwie pomorskim. Jego osiągnięciu służy prezentacja idei, priorytetów i tzw. działań oraz koncepcji jednostek NUTS jako istotnego kryterium kwalifikowalności. Elementem opracowania jest inwentaryzacja wszystkich projektów na terenie województwa i zaproponowanie trzech sposobów selekcji projektów turystycznych. Na przykładzie projektu pn. „Crossbalt” autorzy wskazali korzyści ekonomiczne i społeczne w zakresie turystyki na obszarze województwa pomorskiego.

2. Geneza i organizacja inicjatywy wspólnotowej INTERREG

Inicjatywa INTERREG powstała w celu „stworzenia sytuacji, w której granice narodowe nie będą przeszkodą w zrównoważonym rozwoju i integracji obszaru Europy”¹. Podzielono ją na trzy komponenty (tab. 1).

Zarządzanie finansami oraz proces aplikacyjny w poszczególnych komponentach dostosowano do specyfiki działań i obszarów kwalifikowalności.

¹ <http://www.interreg.pl/index.php> (30.09.2008).

Tabela 1. Charakterystyka INTERREG Polska w latach 2004-2006

Komponent	Opis	Programy	Alokacja
A	współpraca przygraniczna władz publicznych sąsiadujących ze sobą obszarów w celu rozwijania przygranicznych ośrodków gospodarczych i społecznych	dwustronne: <ul style="list-style-type: none"> • Polska – Meklemburgia Pomorze Przednie • Polska – Brandenburgia • Polska – Saksonia • Polska – Czechy • Polska – Słowacja trójstronne: <ul style="list-style-type: none"> • Polska – Litwa – Federacja Rosyjska (obwód kaliningradzki) • Polska – Białoruś – Ukraina 	177,09 mln euro, 80% środków
B	współpraca transnarodowa między krajowymi, regionalnymi i lokalnymi władzami publicznymi w ramach regionów paneuropejskich; głównym celem komponentu jest zrównoważony i skoordynowany rozwój przestrzenny infrastruktury trans europejskiej w na podstawie współpracy miast i obszarów wiejskich; w ramach tego komponentu wspierane są również przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska i rozwoju społeczeństwa informacyjnego	<ul style="list-style-type: none"> • BSR (<i>Baltic Sea Region</i>) • CADSES (<i>Central Adriatic Danubian South-Eastern European Space</i>) 	30,99 mln euro, 14% środków
C	współpraca międzyregionalna w skali europejskiej, której cele to: rozwój powiązań sieciowych w zakresie polityki regionalnej, upowszechnianie systemowych przykładów właściwego rozwiązywania problemów, wymiana informacji i doświadczeń dotyczących rozwoju regionalnego oraz polityk i technik kohezyjnych	<ul style="list-style-type: none"> • strefa północna – województwa: zachodniopomorskie, pomorskie, warmińsko-mazurskie, podlaskie i kujawsko-pomorskie • strefa wschodnia – województwa: dolnośląskie, lubelskie, lubuskie, łódzkie, małopolskie, mazowieckie, opolskie, podkarpackie, podlaskie, śląskie i świętokrzyskie 	13,28 mln euro, 6% środków

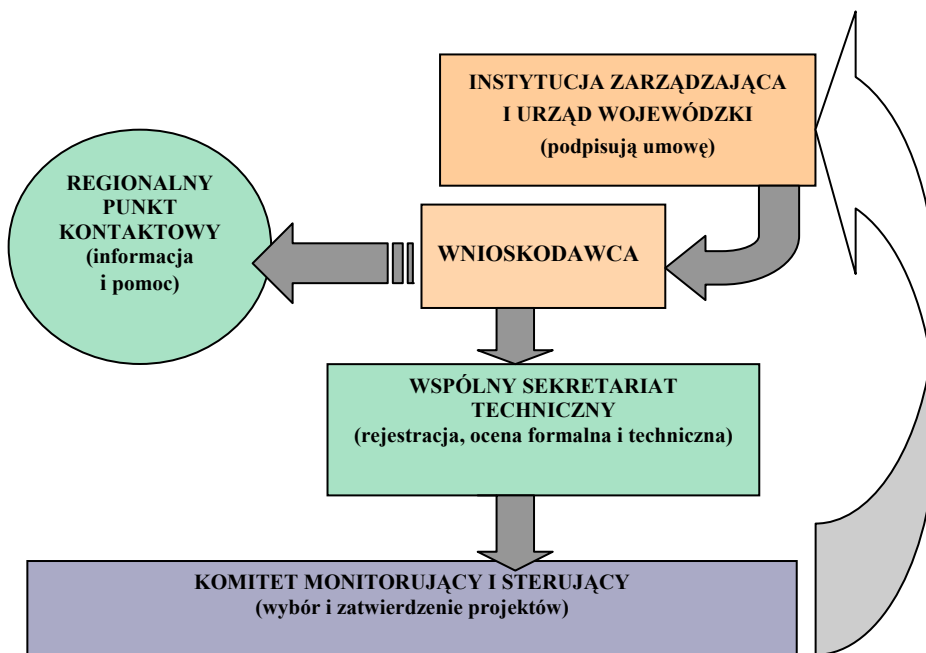
Źródło: <http://www.interreg.gov.pl>.

Wejście Polski do Unii Europejskiej umożliwiło pozyskiwanie funduszy z trzech komponentów w ramach INTERREG IIIA – współpraca przygraniczna, IIIB – współpraca transnarodowa, IIIC – współpraca międzyregionalna. Najwięcej środków przeznaczono na współpracę przygraniczną

Fundusz INTERREG Polska 2004-2006 bazował na trzech programach: III A 2004-2006, III B 2000-2006, III C 2002-2006.

W Ministerstwie Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej powołano Departament Wdrażania Programów Rozwoju Regionalnego, a przy urzędach marszałkowskich utworzono regionalne punkty kontaktowe (rys. 1).

Celem działania punktów było udzielanie informacji potencjalnym beneficjentom w zakresie możliwości ubiegania się o środki finansowe z INTERREG III.

Rys. 1. Proces aplikacyjny w projektach INTERREG

Źródło: materiały Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego.

W związku z dostosowaniem krajowych standardów do wymogów Unii Europejskiej w zakresie polityki regionalnej oraz sprawozdawczości statystycznych pojawiła się potrzeba wprowadzenia jednolitego schematu podziału struktur terytorialnych członków Unii Europejskiej zwanego NUTS². Wcześniej odpowiednikiem NUTS była obowiązująca w Polsce nomenklatura jednostek terytorialnych do celów statystycznych³ (NTS). W analizowanym okresie występowało pięć poziomów jednostek terytorialnych⁴, z czego trzy określono jako poziomy regionalne, zaś dwa – jako poziomy lokalne. W 2007 r. zmodyfikowano obowiązujący wcześniej podział⁵. Podtrzymano definicję regionu⁶. Zgodnie z wytycznymi Unii Europejskiej region to

² Z języka ang.: *The Nomenclature of Territorial Units for Statistics* – statystyczna nomenklatura jednostek terytorialnych.

³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2000 r. w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do celów Statystycznych (NTS) (DzU 2000 nr 58, poz. 685).

⁴ <http://www.stat.gov.pl>, 11.10.2008.

⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 listopada 2007 r. w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do celów Statystycznych (NTS) (DzU 2007 nr 214, poz. 1573).

⁶ *Uzupełnienie Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2005.

podporządkowana bezpośrednio szczeblowi centralnemu jednostka posiadająca komórkę polityczną.

Tabela 2. Klasyfikacja NUTS w Polsce

Poziom	Nazwa polska według GUS	Liczba jednostek do 2007 r.	Liczba jednostek od 2008 r.
NUTS 1	regiony	6	6
NUTS 2	województwa	16	16
NUTS 3	podregiony	45	66
NUTS 4	powiaty, miasta na prawach powiatu	314 powiatów ziemskich i 65 powiatów grodzkich	314 powiatów ziemskich i 65 powiatów
NUTS 5	gminy	2478 gmin, w tym 65 miast na prawach powiatu	2478 gmin, w tym 65 miast na prawach powiatu

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2000 r.; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 listopada 2007 r.

3. Inicjatywa INTERREG w województwie pomorskim

Województwo pomorskie charakteryzowało się największym zaangażowaniem w programach inicjatywy wspólnotowej INTERREG w całej Polsce⁷. Objęte zostało tylko jednym programem w ramach inicjatywy INTERREG IIIA/TACIS CBC. Zasięg terytorialny programu ze strony Polskiej obejmował osiem podregionów odpowiadających NUTS III, ze strony Litwy – cztery regiony oraz cały obszar obwodu kaliningradzkiego. Zauważono, że województwo pomorskie złożyło najmniejszą liczbę projektów ze wszystkich województw uczestniczących w programie, ale poziom przygotowania aplikacji oraz rzeczywiste zaangażowanie zagranicznych partnerów sprawiły, że stosunkowo dużo z nich otrzymało dofinansowanie.

Beneficjenci z województwa pomorskiego uczestniczyli w projektach obejmujących wszystkie działania programu.

W ramach INTERREG IIIB położono nacisk na wsparcie przede wszystkim rozwoju infrastruktury transeuropejskiej oraz opracowanie strategii rozwoju przestrzennego w skali międzynarodowej. Finansowane były również projekty z zakresu ochrony środowiska i rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Program pn. Region Morza Bałtyckiego (BSR – *Baltic Sea Region*) dotyczył współpracy ponadnarodowej ukierunkowanej na wzmocnienie harmonijnego i zrównoważonego rozwoju. Łącznie podczas ośmiu rund aplikacyjnych zatwierdzono 129 projektów. W ramach programu CADSES partnerzy z województwa pomorskiego wykazali się znacznie mniejszą aktywnością niż w programie BSR. Instytucje z województwa pomorskiego wzięły udział w zaledwie czterech projektach.

⁷ *Od inicjatywy INTERREG III do Europejskiej Współpracy Terytorialnej*, Pomorskie Studia Regionalne, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Gdańsk 2007.

Współpraca międzyregionalna INTERREG III C wspierała przedsięwzięcia polegające na wymianie doświadczeń z zakresu rozwoju regionalnego oraz wykorzystania funduszy strukturalnych między miastami, regionami i innymi podmiotami – zarówno z obszaru Unii Europejskiej, jak i poza jej granicami. Projekty w ramach tego komponentu realizowane były w czterech strefach – południowej, zachodniej, północnej i wschodniej. Województwo pomorskie zostało przyporządkowane do strefy północnej. Bez względu na przynależność terytorialną możliwa była współpraca z partnerami z całej Unii Europejskiej.

4. Projekty turystyczne w województwie pomorskim

Turystyka to wielosektorowa i wieloaspektowa dziedzina gospodarki. Zdaniem ekspertów⁸ „amorficzność turystyki utrudnia ocenę jej gospodarczego znaczenia na tle innych sektorów”. Problem ten przekłada się również na klasyfikację projektów (tab. 3).

Tabela 3. Projekty realizowane w ramach INTERREG w województwie pomorskim

Komponenty INTERREG	III A	III B		III C
Projekty				
Liczba projektów	158	129	167	267
Liczba projektów z udziałem partnera z Polski	137	90	53	89
Liczba projektów z udziałem partnera z województwa pomorskiego	35	56	4	15
Liczba projektów z województwa pomorskiego zrealizowanych w ramach działania właściwego ds. turystyki	4	3	–	–
Liczba projektów z województwa pomorskiego zawierających w tytule słowo „turystyka”	5	5	–	1
Liczba projektów z województwa pomorskiego uznanych za turystyczne	13	18	2	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych na stronach internetowych dla poszczególnych komponentów.

⁸ Zarządzanie turystyką, red. L. Pender, R. Sharpley, PWE, Warszawa 2008, s. 30.

Selekcja projektów turystycznych zrealizowanych w regionie wymaga przyjęcia określonych kryteriów. Należy podkreślić, że jedynie „działanie 1.4 komponentu A” zawierało słowo „turystyka”. Wskazanie projektów turystycznych wymagało zatem analizy wszystkich projektów realizowanych w poszczególnych komponentach. Zastosowany proces selekcji obejmował następujące etapy:

- inwentaryzację projektów zrealizowanych w kraju,
- inwentaryzację projektów zrealizowanych w województwie,
- inwentaryzację projektów turystycznych.

Spośród trzech kryteriów zastosowanych do inwentaryzacji projektów turystycznych największą liczbę otrzymano na podstawie autorskiej analizy wszystkich projektów województwa pod kątem znaczenia dla gospodarki turystycznej. Pozostałe metody, pozornie bardziej obiektywne, znacznie zaniżyły liczbę zrealizowanych projektów turystycznych. Beneficjentami analizowanych projektów były przede wszystkim jednostki samorządu terytorialnego i organizacje pozarządowe.

Rys. 2. Szlaki kulturowe opracowane w ramach projektu „Crossbałt”

Źródło: <http://www.prot.pomorskie.info/4szlaki/>.

Na uwagę zasługuje zrealizowany przez Pomorską Regionalną Organizację Turystyczną w ramach komponentu III A projekt „Crossbałt”.

Celem przedsięwzięcia była „rewitalizacja zabytków i promocja transgranicznych szlaków turystyki kulturowej obszaru południowego Bałtyku”. W ramach jednego projektu udało się dokonać promocji czterech szlaków kulturowych (rys. 2).

5. Projekt „Crossbalt” a kreacja marki województwa

Piękno bursztynu i przypisywana mu niezwykła moc spowodowały, iż „bałtyckie złoto” z Pomorza zyskało popularność w wielu regionach Europy⁹.

Analizowany projekt realizowany przez ośmiu partnerów, w tym sześciu z terenu województwa, pozwolił na doskonalenie narzędzi współpracy turystycznej oraz promocję szlaku bursztynowego w kraju i na świecie (tab. 4).

Tabela 4. Efekty osiągnięte przez partnerów projektu „Crossbalt”

Partner	Efekty
Województwo pomorskie	<ul style="list-style-type: none"> • utworzenie i rozbudowa regionalnego portalu turystycznego, kompatybilnego z Internetowym Systemem Informacji Turystycznej (ISIT) • opracowanie koncepcji rozwoju czterech szlaków turystycznych • przygotowanie projektu oznakowania dróg wojewódzkich i krajowych województwa pomorskiego znakami E-22A • opracowanie i wydanie publikacji dotyczącej standardów znakowania szlaków turystycznych • przygotowanie wirtualnej mapy województwa pomorskiego
Pomorska Regionalna Organizacja Turystyczna	<ul style="list-style-type: none"> • wykonanie i ustawienie na terenie województwa pomorskiego 60 znaków turystycznych E-22A (oznakowanie czterech samochodowych szlaków turystycznych) • promocja regionu na gdańskich targach turystycznych w latach 2006-2007 • opracowanie materiałów promocyjnych o szlakach turystyki kulturowej w województwie pomorskim
Muzeum Historyczne Miasta Gdańska	<ul style="list-style-type: none"> • opracowanie dokumentacji technicznej pozwalającej na rewitalizację zabytkowej Bramy Wyzynnej w Gdańsku i przystosowanie jej do pełnienia funkcji Centrum Informacji Turystycznej • rozbudowa portalu internetowego oraz tłumaczenie strony na język angielski
Powiat wejherowski	<ul style="list-style-type: none"> • opracowanie materiałów promocyjnych o powiecie (przewodnika turystycznego oraz mapy turystycznej) • rozbudowa portalu internetowego oraz poprawa dostępu turystów do informacji turystycznej w powiecie
Gmina miejska Pruszcz Gdański	<ul style="list-style-type: none"> • opracowanie dokumentacji technicznej pozwalającej na rewitalizację historycznej części centrum Pruszcza Gdańskiego
Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Gdańskiego	<ul style="list-style-type: none"> • opracowanie materiałów promocyjnych o powiecie gdańskim

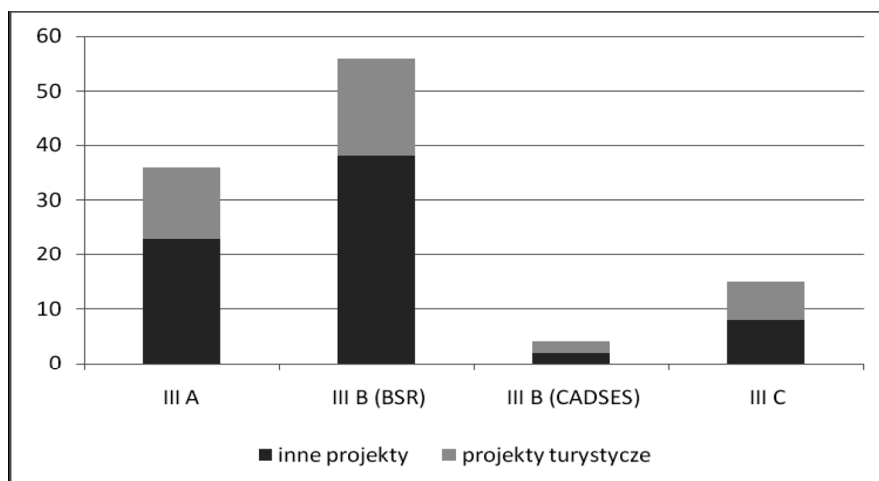
Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z Pomorskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej.

Budżet projektu wynosił 382 000 euro, z czego 75%, czyli 286 500 euro, stanowiło dofinansowanie z inicjatywy wspólnotowej dla partnerów z województwa pomorskiego. Biorąc pod uwagę relatywnie niewielką wysokość dofinansowania, efekty przedsięwzięcia można uznać za imponujące.

⁹ S. Lewandowski, T. Suchodolska, *Złoto bursztynu*, „Magazyn Samorządu Województwa Pomorskiego” 2008 nr 6, s. 23.

6. Podsumowanie

Województwo pomorskie ze względu na przygraniczne położenie kwalifikowało się do realizacji projektów z wszystkich trzech komponentów inicjatywy wspólnotowej INTERREG III (rys. 3).

Rys. 3. Liczba projektów turystycznych i innych projektów realizowanych w województwie pomorskim w ramach INTERREG

Źródło: opracowanie własne.

Analizie poddano 721 projektów, w tym 110 zrealizowanych w województwie pomorskim. Jednak jedynie 40 uznano za projekty turystyczne.

Podsumowując, należy podkreślić, że z dostępnych informacji wynika, iż efekty ekonomiczne projektów turystycznych dotyczących województwa są trudne do oszacowania. Najprościej byłoby zsumować wydane fundusze, ale nie byłoby to rozwiązanie doskonałe.

Duże znaczenie mają korzyści społeczne obejmujące animację środowisk lokalnych, zawiązanie nowych cennych znajomości, a przede wszystkim doskonalenie umiejętności współpracy międzynarodowej. Istotny jest również fakt, że Pomorska Regionalna Organizacja Turystyczna, pełniąc funkcję partnera wiodącego, wykazała się jako sprawny koordynator oraz lider turystyczny województwa.

Zdaniem autorów istnieje potrzeba dalszych prac nad jednolitą metodą pomiaru takich efektów. Umożliwiłoby to przeprowadzanie analiz porównawczych w skali kraju i Europy. Punktem wyjścia do dalszych badań może być zaproponowana w niniejszym artykule koncepcja selekcji projektów i opisowa metoda analizy efektów.

Literatura

- Dziedzictwo i turystyka w Europie XXI wieku – dystanse i przenikanie kultur*, red. T. Studzieniecki, Academia Europa Nostra, Lubieszynek 2009 (maszynopis).
- <http://www.cadses.net>.
- <http://www.interreg.pl>.
- <http://www.interreg3a.org/interregen>.
- <http://www.interreg3c.net/>.
- <http://www.prot.pomorskie.info/4szlaki/>.
- <http://www.spatial.baltic.net>.
- <http://www.stat.gov.pl>.
- Lewandowski S., Suchodolska T., *Złoto bursztynu*, „Magazyn Samorządu Województwa Pomorskiego” 2008 nr 6.
- Od inicjatywy INTERREG III do Europejskiej Współpracy Terytorialnej*, Pomorskie Studia Regionalne, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Gdańsk 2007.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2000 r. w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do celów Statystycznych (NTS) (DzU nr 58, poz. 685).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 listopada 2007 r. w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do celów Statystycznych (NTS) (DzU nr 214, poz. 1573).
- Uzupełnienie Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego*, Warszawa 2005.
- Zarządzanie turystyką*, red. L. Pender, R. Sharpley, PWE, Warszawa 2008.

THE ROLE OF PROJECTS FINANCED FROM EUROPEAN COMMUNITY INITIATIVE INTERREG III IN THE DEVELOPMENT OF TOURISM IN POMORSKIE VOIVODESHIP

Summary

Several initiatives connected with the development of tourism in Pomorskie region were financed by INTERREG projects. The process of selection of tourism projects in Pomorskie region required an analysis of all projects listed in data bases. The authors use three methods of selection. The majority of tourism projects has been done in INTERREG III B (the Baltic Sea Region) and INTERREG III A programmes.